

En kommentar fra *Kritisk Debat*

Betalt frokost og offentlig fedtsugning

Skrevet af: **Bent Gravesen** | Offentliggjort: 30. april 2018

Det blev fagbevægelsens solidaritet, musketered og medlemmernes kampvilje, der sammen med en bred folkelig opbakning sejrede over Sofie Løhdes såkaldte 'udgiftspolitik'.

Fagbevægelsen, medlemmerne og deres ledere, har sejret. Sofie Løhdes forsøg på at begrænse de offentlige udgifter ved at gå til angreb på medarbejdernes overenskomster og arbejdsvilkår har lidt nederlag. Betalt frokost har sejret over offentlig fedtsugning. Det er det politiske hovedresultat af de sidste 5 måneders overenskomstkamp.

Fagbevægelsens sejr er ikke en ren traditionel faglig sejr for medlemmernes overenskomstkraav. Lærerne får indtil videre ikke de arbejdstidsregler, de havde ønsket og håbet på. De lavtlønnede og de kvindedominerede fag får taget hul på de særlige lavt- og ligelønsproblemer. Men de får ikke slået så stort et hul, som de kunne ønske sig. Akademikerne får skrevet en ret til betalt frokost ind i overenskomsten. Men de har betalt lidt for det.

Når medlemmerne og vi andre får fuld indsigt i de endelige forlig i forbindelse med urafstemningerne, vil der uden tvivl dukke endnu flere uopfyldte krav og dunkle kompromisser op. Det plejer der at gøre, og det gør der givetvis også denne gang. Derfor er det endnu for tidligt at bedømme, hvor langt medlemmernes ønsker og krav har sejret over arbejdsgivernes krav og ønsker. Den diskussion kommer i de kommende uger. Det er det, vi har det faglige demokrati i forbindelse med urafstemningerne til. Her vil der sikkert være forskellige holdninger til, om fagbevægelsens forhandlere har fået nok eller hellere skulle prøve at konflikte sig til et endnu bedre resultat inden for de enkelte overenskomstområder.

Når jeg her hævder, at fagbevægelsen har sejret, er det ikke et ja-indlæg (fra en privatansat) i den kommende urafstemningsdebat. Det er derimod en vurdering af overenskomstkampens politiske resultat. Det er fagbevægelsens sejr over Sofie Løhde og skiftende regeringers forsøg på at bruge overenskomsterne og forhandlingssystemet til at føre såkaldt statslig udgiftspolitik, der her er i fokus.

Udgiftspolitik

Det var den tidligere finansminister Bjarne Corydon (S), der for alvor satte udgiftspolitik via overenskomst- og forhandlingssystemet på den politiske dagsorden. Som en af sine første embedsopgaver oprettede han i oktober 2011 Moderniseringsstyrelsen med det erklærede formål at "gøre løn og arbejdstid i den offentlige sektor til en væsentlig og integreret del af udgiftspolitikken." Moderniseringsstyrelsen skulle føre udgiftspolitik via forhandlings- og aftalesystemet. Moderniseringsstyrelsen skulle med Finansministeriets ord "frigøre de betydelige ressourcer, der ligger i modernisering af de offentlige overenskomster, bedre offentlig økonomistyring og i bedre ledelse."

Denne udgiftspolitik overtog Lars Løkkes regeringer veltilfredse fra Bjarne Corydon og Thorning-regeringen. Når man ikke kunne eller ville hente flere penge til velfærd på skat, reformer og så videre, var det både oplagt og nødvendigt, at de offentlige arbejdsgivere kastede sig over de offentlige ansattes løn, fridage og frokostpauser. Både i hverdagen og ved overenskomstforhandlingerne.

Det var præcis denne form for udgiftspolitik, som fagbevægelsen har været oppe imod – og sejret over. Det står i dag mere end klart for de fleste, at det er lykkedes for sammenholdet i fagbevægelsen at sætte en kæp i hjulet for regeringens forsøg på at tørre den ene milliardregning efter den anden af på medarbejderne. Dermed er der sat en foreløbig stopper for skiftende regerings systematiske forsøg på at føre såkaldt udgiftspolitik via overenskomsterne.

Skiftende regeringer har forsøgt at ændre det politiske og faglige indhold af den danske aftalemodel, og til det formål har man undervejs været parat til om nødvendigt at bruge magtasymetrien i det offentlige aftalesystem til det yderste. Det er præcis dette forsøg på at ændre selve det politiske og faglige indhold i den danske aftalemodel, der har mødt muren.

Denne mur har mere end noget andet været kernen i fagbevægelsens musketered. Musketereden blev skabt som en fælles front mod skiftende regeringers forsøg på at føre udgiftspolitik via den danske aftalemodel. Musketereden var aldrig blevet til noget uden års bitre erfaringer med skiftende regeringers mere og mindre enøjede og klodsede forsøg på at få de offentligt ansatte til at betale for en stadigt strammere statslig styring af de offentlige udgifter.

Musketereden var først og sidst en født af den fælles erfaring, at det var nødvendigt at stå skulder ved skulder mod regeringens og Moderniseringsstyrelsens stadigt mere intensive forsøg på at føre statslig udgiftspolitik ved overenskomstbordet. Musketereden var en fælles front mod at lade lønudviklingen i det offentlige sakke bagud i forhold til det private arbejdsmarked. En fælles front mod at lade lærerne betale for folkeskolereformen med øget arbejdspress og drastisk forringede arbejdstidsregler. En fælles front mod at benytte bestemte huller i overenskomstparagraffer med videre til at tage fridage og betalt frokost fra medarbejdere.

Uden denne fælles udfordring og den fælles modstander personificeret i Sofie Løhde og Moderniseringsstyrelsen kan man dårligt forestille sig en så holdbar musketered. Uden en fælles modstander, som det kræver sammenhold at overvinde, havde det næppe været muligt at forene de offentligt ansatte om så forskellige og ikke nødvendigvis lige populære krav som f.eks. lærernes arbejdstidsregler og akademikernes betalte frokostpause.

Det er på denne baggrund forkert eller i hvert fald misvisende at kalde fagbevægelsens sejr over regeringens udgiftspolitik for en sejr for 'den danske aftalemodel' og 'forhandlingssystemet' (i bestemt ental), som en række analytikere og kommentatorer har hævdet. Det var ikke en sejr for aftalemodellen, men snarere en sejr over regeringens forsøg på at give den danske aftalemodel et nyt politisk indhold. Der var ikke noget, Sofie Løhde ønskede sig mere, end at fagbevægelsen havde indgået en aftale, der imødekom regeringens udgiftspolitiske målsætninger, og det ville have været en sejr for 'den danske aftalemodel' med nyt politisk indhold og ny dagsorden. Det var præcis denne fedtsugningens aftalemodel, der led nederlag.

Man kan beskrive kernen i den danske aftalemodel som en 'kamp med aftalte våben'. I den forstand har skiftende regeringer siden Bjarne Corydon forsøgt at 'forny' den danske aftalemodel ved at gøre overenskomstforhandlinger, lokalaftaler, kutymen, osv. til en arena for en politisk dikteret begrænsning af de offentlige udgifter. Det er denne 'fornyelse', som fagbevægelsen har vundet en foreløbig sejr over gennem sammenhold, musketered og en vellykket kamp om den offentlige mening. Det var den politiske kamp om medlemmernes og danskernes opbakning, der fik de politiske omkostninger for regeringen ved en konflikt og et politisk lovdiktat til at stige tilpas meget. Det var i den sidste ende alt dette, der endte med at presse Sofie Løhde til at opgive sit udgiftspolitiske projekt indtil videre. Vi har fået en række aftaler, der er fremtvunget gennem solidaritet, kampvilje og sejre i kampen om den offentlige opinion.

Resultatet er et nederlag for udgiftspolitikken danske aftalemodel. Hurra for det. Det er værd at huske fremover. Både for fagbevægelsen og en kommende ny regering.